

Wij zijn niet ons brein, maar wel onze boekenkast¹⁾

(1) Het is natuurlijk Kinderboekenweek, maar voor oudere ouders kan dit ook zomaar de tijd zijn dat hun studerende kind het huis verlaat en
5 dus ook diens spullen dient op te ruimen. Wat gaat er mee, wat blijft, en wat mag definitief weg? Naar de kringloopwinkel bijvoorbeeld? Nou, de boeken dus, die mogen allemaal
10 weg, vindt de nieuwe generatie twintigers. Althans, dat begreep ik van

een collega. Zij had haar zoon gevraagd op te ruimen en voor ze het wist, lag er op de gang een stapeltje
15 boeken te wachten op ... ja, waarop eigenlijk? Op een moeder die ze nog wel zou redden?

(2) Zelf ben ik zeker zo'n moeder, op het pathologische af, want ik bewaar
20 niet alleen de kinderboeken van mijn zoons (*De grijze jager*), maar ook die van mezelf (*Kruistocht in spijker-*

broek) en zelfs die van mijn moeder
(*De bikkel, Ursula, Schoolidyllen*).

25 Mijn collega is waarschijnlijk een
minder ernstig geval, want zij consta-
teerde droogjes dat het digitale tijd-
perk met haar zoons duidelijk was
ingetreden. Niet dat haar zoons geen
30 boeken lezen of bestellen. Maar
boeken bewaren, waarom zou je dat
nou doen? Waarschijnlijk lees je ze
nooit terug. En áls je dat wilt, dan
heb je ze online toch zo gevonden?

35 **(3)** Dat idee leeft trouwens niet alleen
bij twintigers. Je ziet tegenwoordig
amper nog huizen met een goed
gevulde boekenkast. Als ik de nieuwe
opruimwoede probeer te begrijpen,
40 wat ik moeilijk vind, kan ik beter een
omweg nemen naar een informatie-
drager die me iets minder na aan het
hart ligt, namelijk de cd. Die lades
met cd's moesten we toch écht eens
45 opruimen, denk ik nu al zeker vijf
jaar. Als je muziek wilt horen, dan
doe je dat toch gewoon via Spotify²⁾?

(4) Maar toen ik deze week die la met
cd's weer eens opentrok, begreep ik
50 ineens waarom het enthousiasme
over een digitale bibliotheek waarin
je 'alles terug kunt vinden' me zo
begint te irriteren. Dat is niet alléén
omdat Spotify je na vijf zelfgekozen
55 tracks altijd weer onaangenaam

verrast met een nummer waar je níet
voor hebt gekozen, als een overijveri-
ge ober die een intiem gesprek
onderbreekt om te vragen of 'alles
60 naar wens is'. Donder op!

(5) Zo'n bemoeial is erg, maar erger
vind ik het idee dat Spotify als ver-
vanger kan dienen van de muziek
waarmee ik een strikt persoonlijke
65 relatie heb opgebouwd. In die la met
cd's zag ik mijn halve leven voorbij-
komen: oude liefdes, oude vakanties,
oude feesten. Die muziek liet me zien
wie ik ben geweest en dus ook ben.

70 Dat lijkt me in tijden van globalisering
nou net dat beetje identiteitsherstel
dat we kunnen gebruiken. Want rond-
zwerven op een oeverloze oceaan is
prachtig, maar alleen als je terug
75 kunt naar een stuk land dat herinnert
aan jouw geschiedenis, jouw huis,
jouw dierbare spullen.

(6) Zo werkt dat ook met de boeken-
kast. Die laat zien wat ik heb gelezen
80 en overdacht, wat me aan het lachen
heeft gemaakt en heeft ontroerd.
"Erg hè? Dat Jet van Marle³⁾ dan
doodgaat! Net op haar zeventiende
verjaardag!" Zonder die ruggetjes
85 vergeet je zo iets. Wij zijn niet ons
brein, wij zijn onze muziekverzame-
ling – en onze boekenkast.

naar: Leonie Breebaart
uit: *Trouw*, 5 oktober 2019

- noot 1 De titel is een toespeling op het boek *Wij zijn ons brein* van hersenonderzoeker Dick Swaab, waarin staat dat onze identiteit wordt bepaald door ons brein.
- noot 2 Spotify is een populaire muziekdienst op internet.
- noot 3 Jet van Marle is de hoofdpersoon van het boek *School-idyllen* van Top Naeff (1878-1953).

Tekst 2 Wij zijn niet ons brein, maar wel onze boekenkast

1p 15 Een kritisch lezer zou kunnen stellen dat regel 8 tot en met 17 van tekst 2 een drogreden bevat. Leg die drogreden uit.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 30 woorden.

1p 16 “Zelf ben ik zeker zo’n moeder, op het pathologische af”. (regels 18-19)
Welke betekenis komt overeen met de betekenis van “pathologische” in de bovenstaande zin?
A aanmatigende
B bemoeizuchtige
C betweterige
D buitensporige
E irritante

In tekst 2 komen opvattingen van twee verschillende groepen en de ik-figuur aan de orde over het bewaren van fysieke boeken en cd’s.

2p 17 Hieronder staan drie uitspraken over deze opvattingen. Neem de nummers van de uitspraken over op je antwoordblad en zet achter elk nummer of de uitspraak *juist* of *onjuist* is, gelet op de tekst.

- 1 De meeste mensen willen hun papieren boeken niet meer bewaren.
- 2 De ik-figuur bewaart boeken voor haar zoons met de bedoeling dat zij later hun eigen kinderen eruit kunnen voorlezen.
- 3 De nieuwe generatie twintigers wil bij voorkeur niets anders dan digitale boeken lezen en digitale muziek luisteren.

“Erg hè? Dat Jet van Marle dan doodgaat! Net op haar zeventiende verjaardag!” (regels 82-84)

- 1p 18 Waarvan is het bovenstaande citaat een voorbeeld?
Het is een voorbeeld van
- A de herinneringen en emoties die aan gedrukte boeken kleven.
  - B de wijsheid van een ouder die fysieke boeken voor haar zoons bewaart.
  - C het effect van gedrukte boeken op het ethisch besef van lezers.
  - D het feit dat verhalen met een treurige afloop de meeste indruk maken.
- 1p 19 Wat is het voornaamste doel van tekst 2?
Tekst 2 wil de lezer
- A ertoe aanzetten te stoppen met het opruimen van boeken en cd's.
  - B ertoe oproepen persoonlijke muziek- en boekenverzamelingen aan te leggen.
  - C ervan doordringen dat boeken nooit helemaal zullen worden vervangen door digitale bibliotheken.
  - D ervan overtuigen dat informatiedragers en papieren boeken meerwaarde hebben voor hun eigenaar.

Iemand zou kunnen stellen dat er geen verschil bestaat tussen muziek op een cd en muziek op Spotify als naar exact hetzelfde nummer wordt geluisterd.

- 1p 20 Welke kritiek heeft de ik-figuur op deze stellingname, gelet op de strekking van de tekst?
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

In de loop van tekst 2 verandert de houding van de ik-figuur ten opzichte van digitale mediadragers.

- 1p 21 Hoe is die verandering het best te beschrijven?
- A van enthousiast naar teleurgesteld
  - B van hoopvol naar pessimistisch
  - C van licht spottend naar volkomen serieus
  - D van nieuwsgierig naar activistisch
  - E van vol onbegrip naar vol begrip
  - F van zoekend naar geërgerd

- 2p 22 Alinea 4 van tekst 2 bevat een beeldspraak. Benoem deze beeldspraak en leg haar uit.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 25 woorden.

“Want rondzwerfen op een oeverloze oceaan is prachtig, maar alleen als je terug kunt naar een stuk land dat herinnert aan jouw geschiedenis, jouw huis, jouw dierbare spullen.” (regels 72-77)

2p **23** Wat wordt er bedoeld met de beeldspraak ‘een oeverloze oceaan’ en met de beeldspraak ‘een stuk land’? Citeer per beeldspraak een woordgroep uit alinea 4 tot en met 6 die de betekenis van die beeldspraak duidelijk maakt.

In alinea 2 wordt gesproken over ‘het digitale tijdperk’.

3p **24** Hieronder staan vijf mogelijke kenmerken van het digitale tijdperk. Neem de nummers van de vijf kenmerken over op je antwoordblad en noteer achter elk nummer of het *wel* of *niet* als kenmerkend voor het digitale tijdperk wordt beschouwd.

- 1 Alle tekst en muziek is online terug te vinden
- 2 Bemoeizucht
- 3 Twintigers lezen minder boeken
- 4 Biedt mogelijkheid om een persoonlijke relatie op te bouwen met boeken en muziek
- 5 Biedt muziekapps die vooral gebruikt worden door jongere generaties

tekstfragment 1

De muziek-app Spotify kent een playlist-functie. Op de website van Spotify staat uitgelegd wat die functie inhoudt. Hieronder zie je een fragment uit die uitleg.

Playlists

Een playlist is eenvoudigweg een verzameling nummers. Je kunt ze voor jezelf maken, je kunt ze delen en je kunt genieten van de miljoenen andere playlists die zijn gemaakt door Spotify, artiesten en andere luisteraars wereldwijd.

Tip: organiseer je muziek met [Playlist-mappen](#).

Speciaal voor jou

De vele playlists die Spotify speciaal voor jou maakt, zoals Discover Weekly en Release Radar, zijn gebaseerd op jouw luistergewoonten (wat je leuk vindt, deelt, opslaat, overslaat) en de luistergewoonten van andere mensen met dezelfde smaak.

Je kunt deze op je mobiel vinden in **Home** .

In de desktop-app vind je deze onder **BIBLIOTHEEK** aan de linkerkant in **Gemaakt voor jou**.

[Meer informatie over Gemaakt voor jou-playlists](#).

Gemaakt voor iedereen

Deze worden samengesteld door muziekexperts wereldwijd en je vindt ze in **Bladeren** op je desktop of in **Zoeken** op je mobiel. We hebben ze zelfs voor je gecategoriseerd in **Genres en stemmingen**.

Een aantal van deze playlists zijn gepersonaliseerd. Je ziet dus misschien andere nummers in de playlist dan iemand anders. Als een playlist bijvoorbeeld 'meezinghits' bevat, staan er nummers in waarvan je de tekst ook echt kent!

Maak je eigen playlists

Kies hieronder je apparaat voor details.

naar: support.spotify.com

“Zo'n bemoeial is erg, maar erger vind ik het idee dat Spotify als vervanger kan dienen van de muziek waarmee ik een strikt persoonlijke relatie heb opgebouwd.” (regels 61-65)

2p 25 Citeer drie zinnen of zinsgedeeltes uit tekstfragment 1 die duidelijk maken waarom je Spotify een 'bemoeial' kunt noemen.

In tekstfragment 1 is sprake van gepersonaliseerde muziek, terwijl in tekst 2 sprake is van muziek waarmee de ik-figuur een strikt persoonlijke relatie heeft opgebouwd.

- 2p **26** Benoem een overeenkomst en een verschil tussen de gepersonaliseerde muziek uit tekstfragment 1 en de muziek waarmee de ik-figuur uit tekst 2 een strikt persoonlijke relatie heeft opgebouwd.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 50 woorden.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.